

HALLDÓR GRÖNVOLD

HORFT TIL FRAMTÍÐAR TENGL MENNTUNAR OG ATVINNULÍFS

Halldór Grönvold

Menntunarstig samfélaga hefur veruleg áhrif á hagsæld þeirra og atvinnulíf sem byggir á sérþekkingu og hátækni skilar meiri arði en það sem styðst við fábreytta og einfalda framleiðsluhætti. Virk tengsl menntunar og atvinnu hljóta því að vera nærtækt hagsmunamál hverju samfélagi.

Hér á landi eins og hvarvetna annars staðar í Evrópu er mikil og vaxandi umræða um það hvernig tengja megi betur saman menntakerfið og framboð á menntun og þróun atvinnulífsins og þarfir þess fyrir hæfa starfsmenn til skemmri og lengri tíma. Til grundvallar liggur sú vitneskja að samþætt stefnumótun og framkvæmd í atvinnu- og menntamálum sé sameiginlegur hagur einstaklinganna, atvinnulífsins og samfélagsins alls. Fyrir einstaklingana, vegna þess að menntunin skapar auknar líkur á áhugaverðum og góðum störfum. Fyrir atvinnulífið og fyrirtækin, vegna þess að þau hafa aðgang að hæfu og góðu starfsfólki. Fyrir samfélagið allt, vegna þess að kraftmikil fyrirtæki, öflugt atvinnulíf og góð störf treysta grundvöll velferðarsamfélagsins og lífsgæði þegnanna.

Ljóst er að umræðan og stefnumörkunin hér á landi er mjög skammt á veg komin í þessum efnum samanborið við löndin í kringum okkur og víðast hvar í Evrópu. Jafnframt er ljóst að Íslendingar geta lært margt af því sem gert hefur verið á Evrópuvísu og í einstaka Evrópulöndum. Þar hefur frumkvæði Evrópusambandsins og starf á vegum Starfsmenntastofnunar Evrópu (Cedefop) mikla þýðingu. Af því getum við dregið mikilvæga lærdóma og byggt á þeim grunni sem þar er lagður um leið og við þróum eigin útfærslu og leiðir sem taka mið af þeim tækifærum og styrk sem íslenskt samfélag býr yfir.

Stjórnvöld í samstarfi við aðila vinnumarkaðarins hafa nú ákveðið að taka markviss skref til þess að tengja betur saman menntakerfið og atvinnulífið, það er framboð á færni og þekkingu og þarfir atvinnulífsins í bráð og lengd fyrir öflugt og hæft starfsfólk. Þar verður sú aðferðafræði sem byggð hefur verið upp og þróuð af Cedefop¹ lögð til grundvallar.

ÍSLAND Í DAG

Til að gefa örlitla mynd af stöðunni hér á landi í dag og þeim úrlausnarefnum sem blasa við má draga fram nokkra mikilvæga þætti.

Á íslenskum vinnumarkaði eru yfir 30% einstaklinga án formlega viðurkenndrar menntunar að loknum grunnskóla.

Þetta hlutfall er mun hærra en á hinum Norðurlöndunum og er yfir meðaltali í samanburði við önnur ríki í Evrópu. Þá er brottfall ungmenna úr framhaldsskóla mjög hátt. Jafnframt liggur fyrir að menntunarstigi starfsmanna er verulega áfátt í ýmsum atvinnugreinum og fer það eftir landsvæðum.

Eftir efnahagshrunið haustið 2008 dundi hér yfir holskefla atvinnuleysis og þótt heldur hafi dregið úr mældu atvinnuleysi, einkum vegna fækkunar á vinnumarkaði, voru á þriðja ársfjórðungi 2012 að meðaltali 9.200 manns án vinnu og í atvinnuleit eða 5% vinnuafslins (Hagstofan, 2012). Á sumum svæðum og í sumum greinum er atvinnuleysið umtalsvert hærra. Þá vex hlutfall þeirra sem eru langtímaatvinnulausir hratt. Við hrunið glötuðust yfir 20.000 störf á íslenskum vinnumarkaði, flest í byggingariðnaði og mannvirkjagerð, en einnig í fjölmörgum greinum öðrum.

Á sama tíma liggur fyrir að fyrirtæki, meðal annars í ýmsum iðn- og tæknigreinum og á sviði hugbúnaðar fá ekki verk- og tæknimenntað starfsfólk við hæfi á innlendum vinnumarkaði og er vandinn slíkur að hann stendur vexti fyrirtækjanna og viðgangi fyrir þrifum. Einnig er ljós þörfin fyrir aukið framboð á starfsfólki með góða menntun í hugbúnaðargeiranum og ýmsum skapandi greinum, ferðaþjónustu, öðrum þjónustugreinum og framleiðsluðnaði.

Það er því ljóst að þrátt fyrir að ekki liggi fyrir ítarleg eða vönduð greining á vandanum má fullyrða að ekki aðeins vantar störf heldur er alvarlegt misgengi á milli þarfa atvinnulífsins fyrir hæft starfsfólk og menntunar vinnuafslins,

¹ Cedefop stendur fyrir European Center for the Development of Vocational Training sem er Starfsmenntastofnun Evrópu.

það sem kalla má færniþap. Ástæða er til að óttast að þessi vandi muni aukast á næstu árum, meðal annars vegna breytinga á atvinnuháttum, verði ekki þegar tekið á honum með markvissum hætti.

Í stefnumörkuninni Ísland 2020 hafa stjórnvöld í samráði við aðila vinnumarkaðarins sett sem markmið að hlutfall Íslendinga á aldrinum 20–65 ára sem ekki hafa hlotið formlega framhaldsmenntun fari úr 30% niður í 10% árið 2020. Þá stefna þau að því á sama tíma að draga verulega úr atvinnuleysi og fjölda þeirra einstaklinga sem fá örorkubætur.

Fyrir okkur Íslendingum liggur að efla atvinnulífið og fjölga störfum á næstu misserum og árum á grundvelli markvissrar atvinnustefnu, þar sem byggt verður á þeim styrkleikum og tækifærum sem felast í sjálfbærri nýtingu auðlinda og náttúrugæða og þeim mannaúði fólksins sem hér býr. Til að styðja við atvinnustefnuna er framsækin menntastefna, sem leggur áherslu á gæði og fjárfestingu í mannaúði, rannsóknunum og þróun, algjört lykilatriði. Það gildir gagnvart því unga fólki sem koma mun út á vinnumarkaðinn á næstu árum. Það gildir einnig um þá einstaklinga sem þegar eru á vinnumarkaði, þar sem greina þarf þá færni sem þegar er til staðar, treysta þann grunn sem byggja þarf á og laga þekkingu og færni starfsmanna að breytingum í atvinnulífinu og nýjum kröfum.

NÝ FÆRNI TIL NÝRRA STARFA

Samþætting atvinnu- og menntastefnu, stefnumótun og framkvæmd er úrlausnarefni sem öll lönd Evrópu hafa verið að glíma við á undangengnum árum með einum eða öðrum hætti. Hnattvæðingin, efnahagskreppa síðustu ára, samdráttur í atvinnulífinu sem henni hefur fylgt og aðgerðir til að snúa við þróuninni, hafa orðið til að auka þrýstinginn á að fundnar verði leiðir til að greina betur stöðuna og hvernig megi efla atvinnulífið og bæta stöðu einstaklinga á vinnumarkaði með því að hækka menntunarstig og nýta betur mannaúðinn.

Á vettvangi Evrópusambandsins setti framkvæmdastjórn ESB fram áherslur sínar í desember 2008 undir yfirskriftinni „Ný færni² fyrir ný störf: að spá fyrir um og samþætta

vinnumarkaðinn og færniþrófur“ (e. New Skills for New Jobs Anticipating and matching labour market and skills needs) (Evrópusambandið, 2008). Þar er lögð áhersla á þörf Evrópu fyrir færni og störf næsta áratuginn. Jafnframt á að tengja betur saman en áður kröfur atvinnulífsins um færni vinnuafslins og um leið að auka hæfni einstakra ríkja til að spá fyrir um færniþrófur í framtíðinni. Lagt var upp með fjögur meginmarkmið:

- Bæta greiningu á skammtíma þróunarlinum á evrópskum vinnumarkaði.
- Afla betri upplýsinga um færniþrófur til lengri tíma.
- Auka skilning á hnattrænum áskorunum sem varða færni og störf.
- Nýta sameiginleg verkfæri og stefnumótun á Evrópuvísu til að aðstoða aðildarríkin við að uppfæra og aðlaga færni vinnuafslins að þörfum atvinnulífsins.

Framangreindar áherslur voru áréttáðar og útfærðar frekar með stefnuýfirlýsingu ESB í áætluninni Evrópa 2020 en þar er framangreind áhersla ein af sjö lykilstöðunum (Evrópusambandið, 2012).

SPÁLÍKAN CEDEFOP

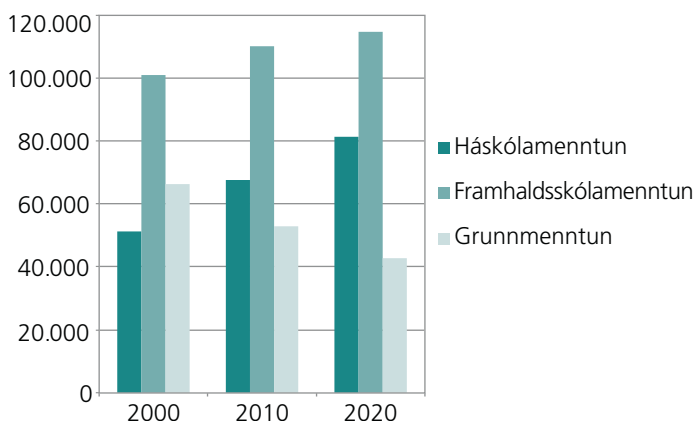
Evrópsku starfsmenntastofnuninni (Cedefop) hefur verið falið að fylgja eftir stefnumörkun Evrópusambandsins og þróa verkfæri sem legði grunninn að greiningu á stöðunni og spá um eftirspurn og framboð á færni á vinnumarkaði. Greinin byggir á spálíkani þar sem dregnir eru saman fjölmargir hlutlægir þættir er varða stöðuna í efnahags- og atvinnuálmum og á vinnumarkaði í aðildarríkjum ESB (Noregi og Sviss) og þeir tengdir við stöðuna í dag og spáð fyrir um helstu þróunarlinur til ársins 2020.

Spálíkanið á að gagnast Evrópu og einstaka ríkjum við stefnumótun og aðgerðir á sviði atvinnu-, mennta- og vinnumarkaðsmála með því að:

- Greina núverandi þörf og spá betur fyrir um framtíðarþarfir atvinnulífsins fyrir færni vinnuafslins.
- Þróa betur tengingu á milli færniuppbyggingu vinnu-

2 Í þessari grein eru hugtakið færni og hæfni notuð jöfnum höndum yfir enska hugtakið skills.

Mynd 1. Mannafloppörf eftir menntun

Heimild: Cedefop | Skills Forecasts | Data published in 2012

aflsins (bæði þeirra sem nú eru á vinnumarkaði og þeirra sem koma út á vinnumarkaðinn á næstu árum) og þarfa atvinnulífsins.

- Brúa bilið á milli framboðs á menntun (menntakerfisins í víðasta skilningi) og þarfa fyrir færni í atvinnulífinu (starfa).

Fyrstu niðurstöður úr spálíkani Cedefop voru kynntar árið 2010. Í mars árið 2012 var síðan birt uppfærð og endurskoðuð spá á grundvelli líkansins. Í millitíðinni hefur verið unnið að því að þróa líkanið enn frekar og verður þeirri vinnu haldið áfram.

Þá er gert ráð fyrir að upplýsingar á grundvelli líkansins verði uppfærðar með reglubundnum hætti og að horft verði lengra fram í tímann en nú er og þá til ársins 2030.

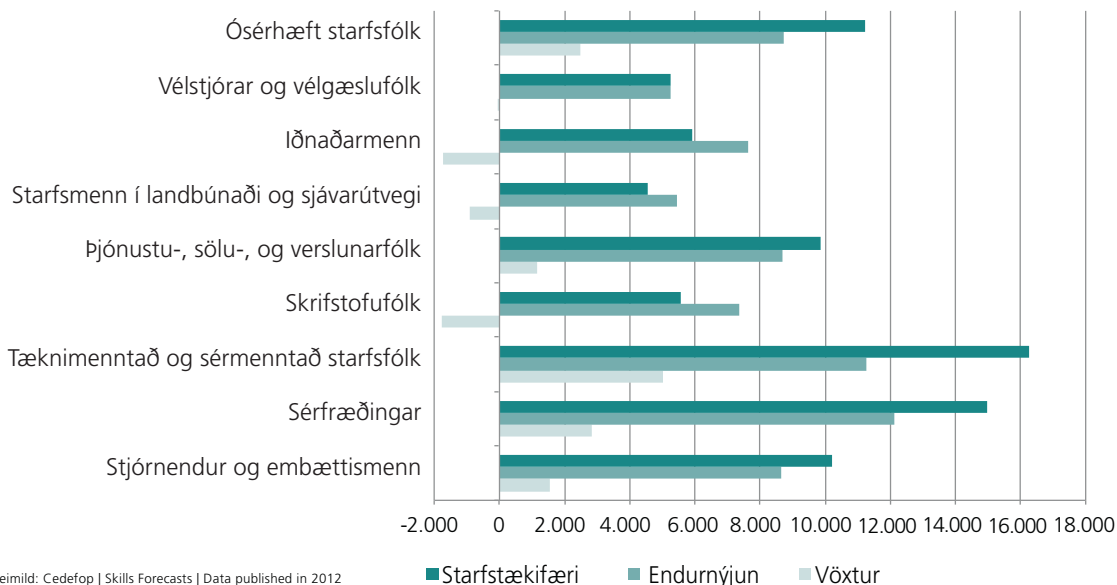
Niðurstöður úr spálíkaninu eru nú birtar fyrir Evrópu alla og einstaka ríki, meðal annars eftir atvinnugreinum. Jafnframt hafa á vettvangi Evrópusambandsins verið teknar saman ítarlegar spár og greiningar á mögulegri framtíðarþróun í fjölmörgum atvinnugreinum bæði á Evrópuvísu og í einstaka aðildarríkjum (Cedefop, 2012).

Í nýjustu færnisþá Cedefop er almennt gert ráð fyrir aukinni þörf fyrir starfsfólk með menntun á háskólastigi á evrópskum vinnumarkaði til 2020. Spurn eftir starfsfólki með menntun á framhaldsskólastigi mun halda áfram að aukast eins og á síðustu áratugum og mörg störf munu krefjast sérhæfðrar framhaldsmenntunar, einkum verkmenntunar, sérstaklega þeirri sem byggir á iðnaðar- og tækniþekkingu. Þörf fyrir starfsfólk með grunnmenntun, það er þeirri sem hér er veitt í grunnskóla, mun hins vegar halda áfram að minnka.

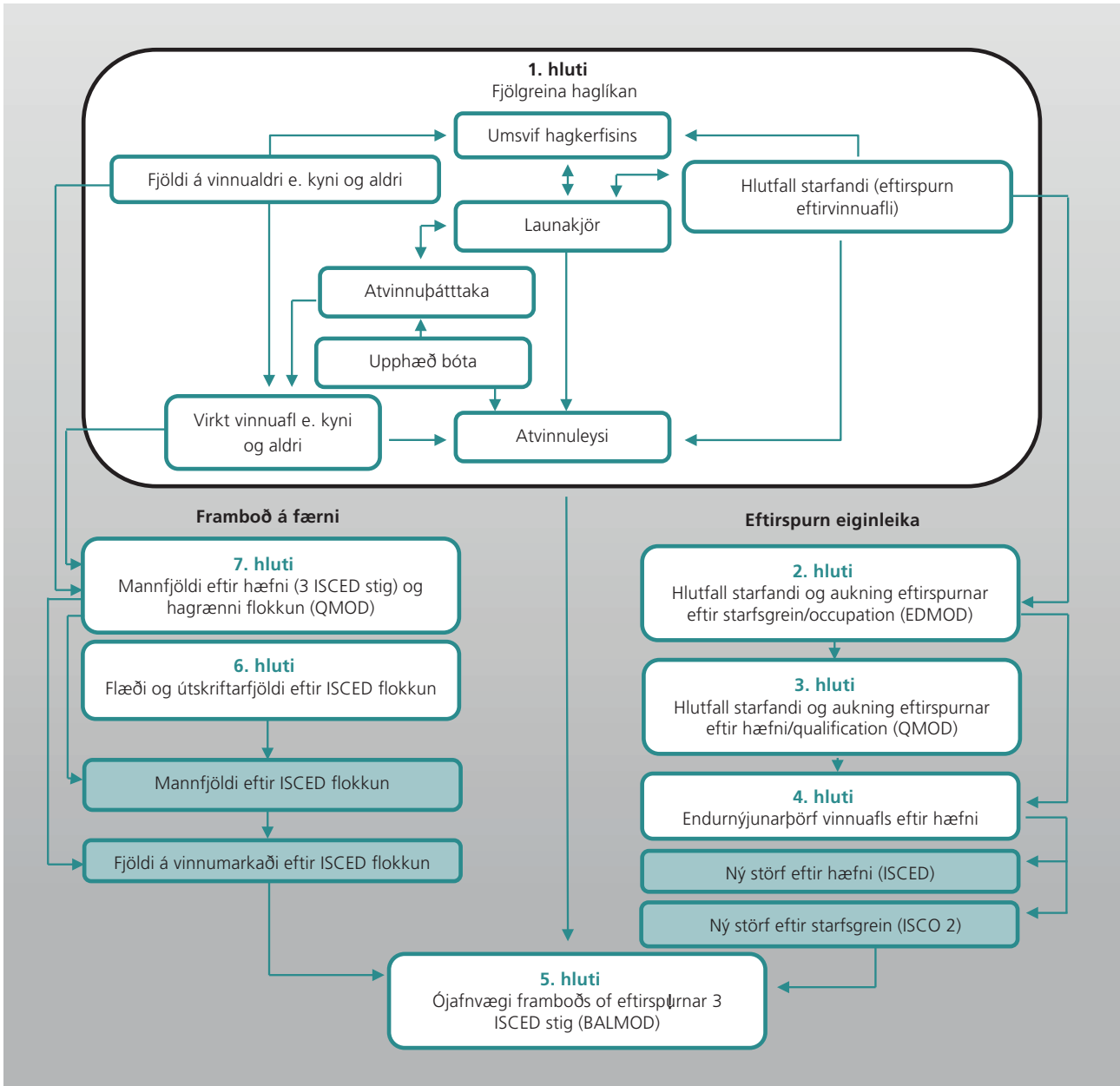
Þá gerir spá Cedefop ráð fyrir því að starfstækifæri muni þróast með mismunandi hætti eftir starfs- og atvinnugreinum á næstu árum. Þar sem sumstaðar verði um vöxt og fjölgun starfa að ræða meðan á öðrum sviðum verði samdráttur.

Hvað varðar þörf fyrir færni á vinnumarkaði er ekkert sem bendir til annars en að Ísland sé í svipaðri stöðu og

Mynd 2. Atvinnutækifæri eftir atvinnugreinum

Heimild: Cedefop | Skills Forecasts | Data published in 2012

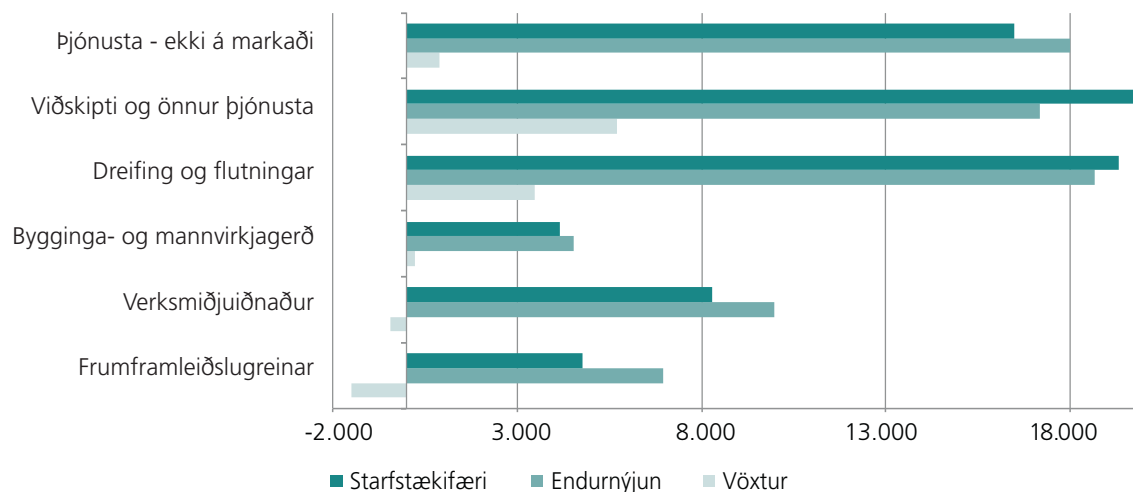
Helstu breytur sem spálíkan Cedefop byggir á og samspil þeirra.

önnur Evrópulönd. Í drögum að færnisþá Cedefop fyrir Ísland kemur fram að þörf fyrir störf á sviði tækni og þjónustu mun aukast til ársins 2020 eins og annars staðar í Evrópu. Aftur á móti mun á sama tíma fækka þeim störfum hér á landi sem ekki krefjast annars en grunnmenntunar. Er gert ráð fyrir að sú breyting sé meiri hér á landi þegar tekið er mið af breytingum á störfum eftir menntun í Evrópu allri.

SPÁLÍKAN CEDEFOP – FYRIRVARAR

Spálíkan Cedefop getur verið góður grunnur til að byggja á við að meta stöðu og þróun á vinnumarkaði og þarfir atvinnulífsins fyrir færni sem starfsmenn þurfa að búa yfir. Um leið er mikilvægt að gera sér grein fyrir þeim takmörkunum sem

Mynd 3. Atvinnutækifæri eftir starfsgreinum

Heimild: Cedefop | Skills Forecasts | Data published in 2012

felast í líkaninu og leita leiða til að bæta fyrir þær. Það er því einkar mikilvægt að vara við því að lítið sé á spálíkanið sem hinn eina stóra sannleik og að taka eigi öllu sem þar kemur fram, í sem smæstum smáatriðum, sem gefnu. Líkaninu er ætlað að hjálpa til við að greina helstu þróunarlinur varðandi atvinnulífið og færnikröfur starfa. Því er hins vegar alls ekki ætlað að spá fyrir, með einhverri nákvæmni og langt fram í tímann, um það hversu mörg störf verði til staðar á tilteknum tíma sem útheimta tiltekna færni. Til þess eru þau gögn og upplýsingar sem notaðar eru einfaldlega of takmarkaðar og ófullkomnar. Um leið ber að leggja áherslu á að sá grunnur sem spálíkanið gefur ræðst mjög af gæðum þeirra gagna sem það byggir á og túlkun þeirra. Jafnframt er ljóst að því lengra sem reynt er að spá fram í tímann, því meiri óvissa er um gagnsemina. Þetta er öllum ljóst og því er spálíkanið í stöðugri þróun og má vænta þess að gildi þess muni aukast eftir því sem aukin reynsla fæst af notkun líkansins og fleiri þættir bætast við.

Til að mæta framangreindum takmörkunum hafa einstaka Evrópuríki verið að þróa ýmis verkfæri til að auka gagnsemi og forspárgildi líkansins. Þar hafa verið farnar um margt ólíkar leiðir í árána rás en á síðustu árum hafa þessi ríki í vaxandi mæli borð saman mismunandi aðferðir og leitast við að læra hvert af öðru. Til einföldunar má segja að annars vegar hafi verið þróaðar leiðir sem fela í sér öflun

nýrra upplýsinga og hins vegar með frekari greiningu á fyrir- liggjandi gögnum.

Hvað varðar frekari upplýsingar eru vandaðar og mark- vissar kannanir meðal fyrirtækja taldar einkar gagnlegar, þar sem fyrirtækin eru látin meta mannaflapörf sína hvað varðar fjölda og færni, bæði í bráð og til lengri tíma. Af hálfu Cedefop er nú verið að þróa efni og aðferðafræði við slíkar kannanir. Í annan stað getur verið umtalsvert gagn að því að greina hvers konar störf eru í boði á hverjum tíma og hvaða störf er erfitt að manna. Er í því sambandi meðal annars byggt á upplýsingum um starfsauglýsingar og upplýsingum frá vinnu- miðlunum. Í þriðja lagi er aflað upplýsinga um mannaflapörf og færnikröfur eftir atvinnugreinum. Í fjórða lagi er leitað eftir upplýsingum um mannaflapörf og færnikröfur starfa í vaxtagreinum og vaxtafyrirtækjum og í tengslum við nýja tækni sem verið er að innleiða í atvinnulífinu.

Það sem takmarkar gildi þeirra hlutlægu upplýsinga sem spálíkanið byggir á, og þær upplýsingar aðrar sem nefndar eru hér að framan, er að þær eru mjög bundnar við þann tíma þegar þeim er safnað. Því hefur í vaxandi mæli verið bent á að nauðsynlegt sé að laða að verkefninu rannsakendur og vísindamenn sem sameiginlega greini þær upplýsingar sem fyrir liggja og mögulega framtíðarþróun, þar sem byggt sé bæði á megindlegri og eigindlegri greiningu.

Ekki aðeins hafa ríki farið mismunandi leiðir til að reyna

að sjá inn í framtíðina. Það er einnig ljóst að þau hafa lagt misjafnlega mikið upp úr niðurstöðunum, sett þær fram með ólíkum hætti og sama gildir þegar kemur að því að nýta niðurstöðurnar við stefnumótun á sviði menntunar og vinnumarkaðsaðgerða.

VERKEFNIÐ FRAMUNDAN

Það er vonum seinna að við Íslendingar förum að huga að því hvernig við getum með markvissum og kerfisbundnum hætti samþætt atvinnulífið, menntun og vinnumarkaðsaðgerðir. Þetta er ekki aðeins spurningin um að takast á við þann vanda sem samfélagið, atvinnulífið og einstaklingar eru að glíma við í kjölfar hrunsins. Þetta er spurningin um að tryggja framsæknu og arðbæru atvinnulífi hæft starfsfólk og einstaklingunum góð störf við hæfi til framtíðar. Um leið er þetta mikilvæg forsenda þess að bæta stöðu þeirra sem hallast standa á vinnumarkaði, auka tækifæri ungs fólks sem er að sækja sér menntun og hækka þannig með markvissum hætti menntunarstig þjóðarinnar út frá markmiðum stefnu- mörkunarinnar Ísland 2020.

Að mati undirritaðs er skynsamlegt að hefja þessa vegferð með því að byggja á þeirri reynslu og þekkingu sem safnað hefur verið saman og sett er fram í spálíkani Cedefop. Það þýðir að líkanið verði lagt til grundvallar hér á landi og notið verði góðs af samstarfi við sérfræðinga á Evrópuvísu sem eru höfundar líkansins og sem stöðugt vinna að þróun þess. Síðan og samhliða þessu má skoða hvernig þróa má líkanið enn frekar og byggja þar á reynslu annarra þjóða og þeim möguleikum sem hér eru fyrir hendi. Má í því sambandi benda á kannanir sem samtök atvinnurekenda og ýmsir aðilar aðrir hafa gert á mannaflaþörf og færnikröfum í fyrirtækjum sem þróa má frekar og nýta í þessari vinnu.

Þá er nauðsynlegt að fram fari umræða hér á landi um það með hvaða hætti eigi að nýta niðurstöðurnar. Þar er mörgum viðkvæmum og erfiðum spurningum ósvarað. Hvernig og að hve mikli leyti á að móta hér stefnu í menntamálum, ákveða námsframboð og ráðstafa fjármunum til menntakerfisins út frá þörfum atvinnulífsins fyrir færni. Hvort, og þá hvernig, á að leiðbeina og gefa einstaklingum, ungmennum og fólki á vinnumarkaði möguleika á að velja sér nám til að mæta

þessum þörfum? Á að vera um beina og ákveðna stýringu að ræða eða eiga einstaklingarnir og menntastofnanir að hafa fullkomlega frjálst val óháð þörfum atvinnulífsins? Hvert á hlutverk atvinnulífsins að vera við mótun og framkvæmd menntastefnunnar? Þetta eru aðeins nokkrar af þeim mikilvægu spurningum sem svara þarf. Og hver sem niðurstaðan verður er tæpast ágreiningur um að menntakerfið og fræðslustofnanir eigi að taki ríkt tillit til þeirra þarfa sem atvinnulífið hefur og að ungmenni sem eru að velja sér nám sem grundvöll að lífsstarfi séu upplýst um það hvaða færni er líkleg til að skapa þeim atvinnu og góða afkomu að námi loknu. Sama gildir gagnvart fólki á vinnumarkaði, þar með töldum atvinnuleitendum, sem vill eða þarf að breyta um starfsvettvang og bæta afkomu sína.

NÆSTU SKREF

Nú um nokkurt skeið hefur vaxandi áhersla komið fram á meðal aðila vinnumarkaðarins um að spálíkan Cedefop verði tekið upp og þróað hér á landi. Þá hafa átt sér stað samræður á milli ASÍ og SA, mennta- og menningarmálaráðuneytisins og fleiri aðila um þetta efni, þar sem þessi áhersla hefur verið áréttuð.

Nú liggur fyrir samkomulag um að vinna áætlun um nauðsynlegar aðgerðir til að Ísland verði fullgildur aðili að færni- og mannaflaspám Cedefop og skipuleggja hvernig öflun og miðlun gagna á þessu sviði verði komið í fastan farveg hér á landi. Verkefnið er samstarfsverkefni þeirra ráðuneyta sem málið verðar og aðila vinnumarkaðarins og er vistað hjá mennta- og menningarmálaráðuneytinu, að minnsta kosti fyrst um sinn. Ráðinn hefur verið verkefnisstjóri sem hefur umsjón með verkefninu hér á landi og er hann jafnframt tengiliður við sérfræðihóp Cedefop um mannaflaspár. Í samstarfi við Hagstofuna og fleiri aðila verður í vetur unnin greining á fyrirliggjandi gögnum um Ísland, hverra frekari gagna þurfi að afla, hvaða úrvinnslu sé þörf og hvernig staðið verði að henni. Á þeim grunni verður unnin tímasett aðgerðaáætlun um vinnslu gagna og mannaflaspá. Á vormánuðum 2013 er gert ráð fyrir að lokið verði aðlögun gagnasafns fyrir Ísland að kröfum Cedefop, þá verði jafnframt unnin tilraunaverkefni um mannaflaspár fyrir

tilteknar atvinnugreinar og eða starfsgreinar. Í byrjun sumars 2013 liggja síðan fyrir ákvörðun um framtíðarfyrirkomulag gagnaöflunar og miðlunar menntunar- og mannaflaspáa hér á landi og fjármögnun þeirrar vinnu. Áhersla verður lögð á samstöðu og samábyrgð hagsmunaaðila og þannig lagður grunnur að samstarfsvettvangi til framtíðar.

Samhliða þeirri vinnu er ekkert sem kemur í veg fyrir að þegar verði tekist á við þann skort á hæfu starfsfólki sem blasir við í tilteknum starfs- og atvinnugreinum hér á landi. Skortur sem staðfestur hefur verið í ýmsum verk- og tækni- greinum og á fleiri sviðum. Slík greining og aðgerðir verði síðan felldar inn í heildstæðari nálgun þegar spálíkanið fyrir Ísland liggur fyrir og aðgerðir þróaðar á grundvelli þess.

HEIMILDIR

- Hagstofan. (2012). Vinnumarkaður á 3. ársfjórðungi 2012 Sótt 1. nóvember af <http://www.hagstofa.is/Pages/95?NewsID=8842>
- Evrópusambandið. (2008). New Skills for New Jobs. Sótt 1. nóvember af <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0868:FIN:EN:PDF>
- Cedefop. (2012). Forecasting skill demand and supply. Sótt 1. nóvember af <http://www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/projects/forecasting-skill-demand-and-supply/skills-forecasts.aspx>
- Evrópusambandið. (2008). Europe in a Nutshell Sótt 1. nóvember af http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/flagship-initiatives/index_en.htm.
- Evrópusambandið. (2012). Future skills need. Sótt 1. nóvember af <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=784&langId=en>

UM HÖFUNDINN

Haldór Grönvold er aðstoðarframkvæmdastjóri og deildarstjóri félagsmáladeildar Alþýðusambands Íslands. Hann hefur tekið þátt í stefnumótun og starfi Alþýðusambandsins að menntamálum frá því um 1990. Þá hefur hann verið fulltrúi ASÍ í fjölda nefnda og stjórna á sviði mennta- og vinnumarkaðsmála. Hann situr nú meðal annars í stjórn Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins, stjórn Fræðslusjóðs, stjórn Vinnumálastofnunar og starfshópi stjórnvalda um mótun vinnumarkaðsstefnu fyrir Ísland.

ABSTRACT

The educational level of society has significant influence on its prosperity, and economy based on specialisation and high technology is more productive than its counterpart which relies on more limited and primitive modes of production. Active interaction between education and employment is, therefore, obviously of unmistakable interest in every society.

In Iceland as elsewhere in Europe, the focus is increasingly on how to link more successfully the educational system and educational opportunities to the development of the economy and its requirements for competent employees, whether temporary or permanent. This is based on the fact that integrated policy formulation and implementation in employment and education is for the benefit both of the individuals, the economy, and society as a whole. For the individuals education increases the opportunity of interesting and well-paid employment. The economy and the businesses get access to competent and dependable employees. And for the whole of society it means dynamic businesses, vigorous economy and steady employment that secure the foundation of the welfare state and the quality of life for the citizens.